

AİLE VE DİNİ REHBERLİK BÜROLARINA GELEN SORULAR IŞIĞINDA KADINLARIN BOŞANMA NEDENLERİ (EGE BÖLGESİ ÖRNEĞİ)

Salih Aybey*

Özet

Bu araştırmamızda, Ege Bölgesi Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorular arasından ‘kadınların boşanma nedenleri’ konulu sorular ele alınmıştır. 2005-2011 yılları arasında bürolara gelen 2256 adet sorudan 146’sı boşanma nedenleriyle ilgilidir. Bu sorulardan 137’si ise sadece kadınlar tarafından danışılan sorulardan oluşmaktadır. Bu sorulardan hareketle Ege Bölgesindeki boşanmış veya boşanma aşamasında olan kadınların boşanma nedenleri tespit edilmiştir.

Buna göre, kadınların boşanma nedenleri arasında en önemli faktör, erkeğin olumsuz davranışlarıdır. Aldatma, şiddet, cinsel problemler, ailedeki diğer fertlerden kaynaklanan problemler, eşler arası sevginin olmaması gibi konular ise diğer nedenler arasındadır. Çalışma boyunca incelenen 137 sorunun tamamına burada yer vermek mümkün olmayacaktır. Bu sebeple bürolara gelen sorulardan, her başlığa ait birkaç örnek soru verilerek konunun değerlendirilmesi yapılacaktır. Örnek sorular kartekslerde yazıldığı gibi aynen aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile ve Dini Rehberlik Büroları, aldatma, boşanma.

Questions from Family and Religious Guidance in the Office Women's Divorce Causes of Light (Examples of the Aegean Region)

Abstract

In our research, Aegean Region Family and Religious Guidance Office to the questions of 'why are women divorce' on questions have been addressed. 146's of the questions were coming to office in 2256 between the years 2005-2011 are about the reasons for divorce. The only question is composed of 137 of these questions is consulted by women. The reasons for divorce or divorce divorced women on stage in the Aegean movement of these questions have been identified.

Accordingly, the most important factor among the causes of divorce for women is men's negative behavior. Deception, violence, sexual problems, problems arising from other members of the family, and issues such as lack of affection between the spouses, among other reasons. All 137 issues examined during the study will not be able to place here. Therefore, the question that comes to the office, evaluation of the subject will be done by giving a few examples of questions for each title. Sample questions will be passed exactly as it is written in karteks.

Keywords: Family and Religious Guidance Offices, deception, divorce.

---

* Dr., Aydın İl Müftülüğü, salihaybey@hotmail.com.

Giriş

Aile hangi çağda ve hangi kültürde olursa olsun insan topluluklarının karakteristik bir özelliğini oluşturmuş ve oluşturmaya da devam etmektedir. Ne var ki modernleşme sürecinde yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik dönüşümler, aile yapısı ve fonksiyonları üzerinde önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Özellikle 21. yüzyılda hız kazanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, hızlı kentleşme, sanayileşme, iç ve dış göç hareketleri gibi gelişmeler, toplumumuzun temelini teşkil eden geleneksel aile yapısının rol ve işlevlerinde derin etkiler yapmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de aileyi kuşatan sebep ve sonuçları açısından ilk sıralarda yer almaya başlayan en önemli sorunlardan biri hiç kuşkusuz boşanma olgusudur. İstatistiklere göre Türk ailesi ve toplumu, Batılı toplumlara göre daha sağlam görünse de,¹ Türkiye’de boşanmalarda her geçen yıl belirgin bir artış gözlenmektedir. 2007 yılında ülkemizde 94.219 olan boşanma sayısı 2013 yılında 125.325’e yükselmiştir.² Makasın gittikçe açılma eğiliminde olması toplumun en küçük yapısı ve en sağlam kalesi olarak gördüğümüz aile yapımızdaki parçalanmalarının önemli boyuta ulaştığının göstergesidir. Boşanma hızı niçin her yıl artış göstermektedir? Türkiye’de mahkeme kayıtlarında farklı yıllara ait boşanmaların yaklaşık %95’inin nedeni olarak “şiddetli geçimsizlik” geçmektedir. Bunu “terk” ve “zina” gibi faktörler izlemektedir.³ Oysa boşanmaların arka planında farklı nedenler vardır.⁴

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 1987 yılından itibaren “Boşanma İstatistikleri” olarak yayınladığı istatistiksel verilerde, ülkemizdeki boşanmaların demografik özelliklerine (bölgelere, illere, cinsiyete) göre dağılımları yapılmıştır. Bulgular boşanma oranı en yüksek bölgenin Ege Bölgesi olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle, Türkiye’de boşanma oranının en yüksek olduğu Ege Bölgesi Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorular üzerine araştırma yapmamız, gerek boşanma sebeplerini

---

¹ Batı toplumlarındaki boşanma oranları için bkz. “Avrupa’da Boşanma Oranları Artıyor”, www.dunyabulteni.net/index.php, (18.11.2013).

² Bkz. www.tuik.gov.tr.

³ *Türkiye İstatistik Yıllığı*, 2011, www.tuik.gov.tr, (26.04.2014).

⁴ Abdurrahman Kurt, “Dünden Bugüne Türk Ailesi”, *Dünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*, Ed. Mehmet Zencirkıran, Nova Yayınları, Ankara 2006, s. 534-535.

öğrenme gerekse aile problemlerini tanıma noktasında bize bilgi verecek olması açısından önem arz etmektedir.

Ülkemizde toplumu dini konularda aydınlatma ve ibadet yerlerini yönetmekle görevli resmi kurum Diyanet İşleri Başkanlığı'dır.⁵ Değişen toplumsal ihtiyaçlar ve buna bağlı olarak çeşitlenen din hizmeti alanları Başkanlığın, aydınlatma ve hizmet kavramlarının çerçevesinin hem nitelik hem de nicelik açısından genişlemesini gerektirmiştir. Bu doğrultuda son yıllarda "cami dışı din hizmetleri" projesine ayrı bir önem verilerek ailede oluşan/oluşabilecek problemlerin çözümüne katkı sağlamak ve aile kurumunu güçlendirmeye yönelik olarak 2003 yılından itibaren müftülükler bünyesinde "Aile ve Dini Rehberlik Büroları"⁶ kurulmaya başlanmıştır.

Bu makalede, müftülükler bünyesinde kurulan Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorular içinde kadınların boşanma nedenlerinin araştırılması hedeflenmiştir. Sadece kadınların boşanma nedenlerinin araştırmasının sebebi ise, müftülüklere bu başlık altında gelen soruların %94'ünün kadınlar tarafından sorulması dolayısıyla. Bu makale için, örneklem olarak Ege Bölgesi (Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak) müftülüklerinin Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen 2256 sorudan kadınların boşanma nedenleriyle ilgili 137 soru ele alınmıştır. Ele alınan sorular 2005-2011 yılları arasında sorulan sorularla ve sadece Ege Bölgesi illeriyle sınırlıdır.

Günümüz boşanmalarında mahkeme kayıtlarında genel bir tanım olarak sık sık kullanılan "şiddetli geçimsizlik" ifadesi ailelerde yaşanan ve birçok probleme işaret etmektedir. Öyle ki ev içi şiddet, cinsel sorunlar, evlilik beklentilerine ulaşamama vb. gibi konularda şahit/belge bulunamadığı zaman, şiddetli geçimsizlik adı altında boşanmalar gerçekleşmektedir. Hakimin karı-kocayı boşarken elindeki kıstaslar, sadece hukuki mahiyettedir. Halbuki boşanmaların özünü oluşturan pek çok nedenin var olduğu bürolara gelen sorularda görülmektedir. Bu sebeple hem "şiddetli geçimsizlik" olarak kayıtlara geçen hem de ailelerin parçalanmasına yol açan genelde boşanma nedenlerini özelde ise kadınların boşanma nedenlerini tespit edebilmek için bu konuda bürolara gelen sorular detaylı olarak ele alınacaktır. Sorular öncelikle yaş, meslek ve eğitim durumuna göre ele alınacak, daha sonra da birkaç örnek soru ile birlikte değerlendirmesi yapılacaktır.

⁵ Bkz. 1982 Anayasası, Madde 136.

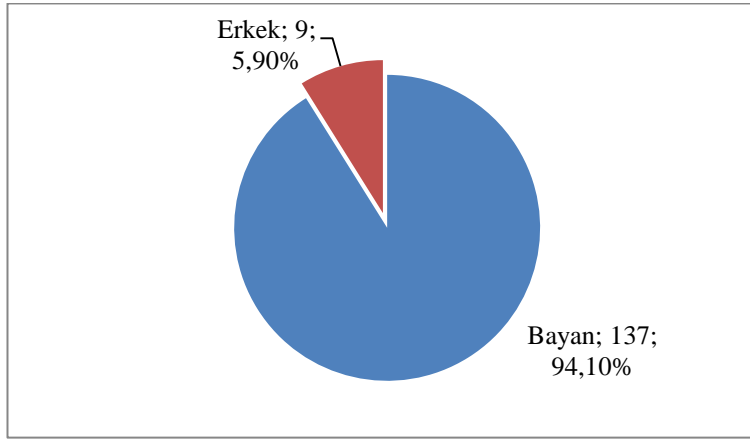
⁶ 26 Haziran 2014 tarihinden itibaren "Aile ve Dini Rehberlik Büroları" olarak adı değiştirilmiştir.

1. Örneklem Grubuna Ait Bilgiler

1.1. Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuranların Cinsiyet Bilgileri

Boşanmış veya boşanma davası açmış kişilerden Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına başvuran, danışma ve rehberlik ihtiyacı içinde bulunanların cinsiyetlerine göre dağılımı yapılmış ve aşığıda verilmiştir.

Grafik 1: Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuranların Cinsiyet Dağılımı

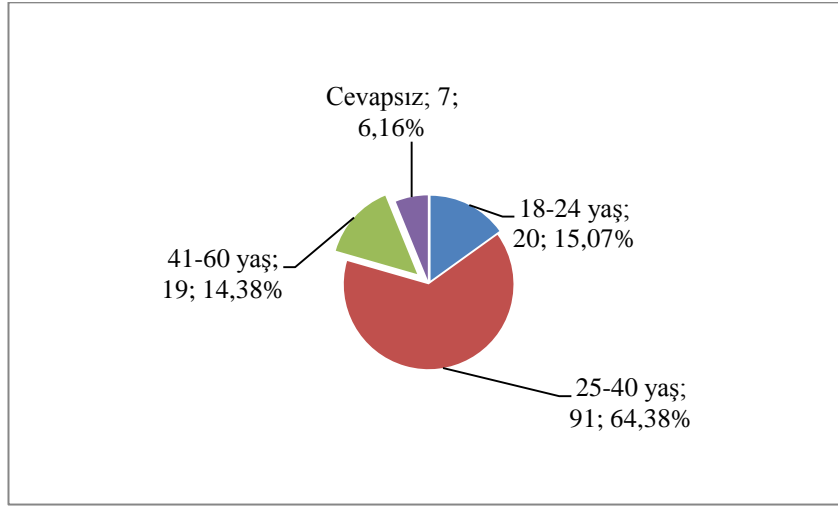

Grafikte de görüldüğü üzere, boşanma nedeniyle ilgili bürolara başvuruda bulunanların %94.10'unu bayanlar ve %5.90'ını ise erkekler oluşturmaktadır. Buna göre bürolara başvuranların çoğunluğunu bayanlar oluşturmaktadır.

Müracaat eden bayanların sayıca fazla olmasının değişik nedenleri olmakla birlikte, bürolarda aktif görev yapan görevlilerin çoğunun bayan olması, kadınların sorunlarını paylaşmada daha dışa dönük yapısı ve sosyolojik olarak boşanma, miras ve nikah gibi konularda yaşanan mağduriyetin daha çok kadını ilgilendirmesi de kadını başvurularını artırmaktadır. Ayrıca aile içi ilişkilerde yaşanan problemlerin çözümünde kadınların daha aktif rol almak istemelerinden de kaynaklandığı söylenebilir.

1.2. Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Yaş Bilgileri

Boşanma nedenleriyle ilgili bürolara başvuruda bulunanlar yaş durumlarına göre de incelenmiştir.

Grafik 2: Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Yaş Dağılımı

Grafikteki verilere göre bu konuda başvuruda bulunan kadınların %64.38'i 25-40 yaş, %15.07'si 18-24 yaş ve %14.38'i ise 41-60 yaş aralığında bulunmaktadır. Buna göre boşanma nedenleriyle ilgili bürolara başvuruların en fazla 25-40 yaş aralığındaki kişilerden oluştuğu görülmekte ve bu sonuç da bizleri boşanmaların en çok bu yaş aralığında olduğu sonucuna götürmektedir.⁷

Bu bilgiler ışığında evliliklerde, gençlik yıllarının ve evliliğin ilk dönemlerinin, evlilikler için riskli dönemler olduğu söylenebilir. Araştırmalarda evlilik süresine göre boşanmaların sayısı incelendiğinde, ülkemizde boşanmaların %44.2'sinin evliliğin ilk 5 yıl içinde meydana geldiği görülmektedir. Yine erkeklerin %58.2'sinin, kadınların da %52.6'sının evliliklerini 24-30 yaş arasında⁸ yaptıkları düşünülürse bu sonucun nedenleri daha iyi anlaşılacaktır.

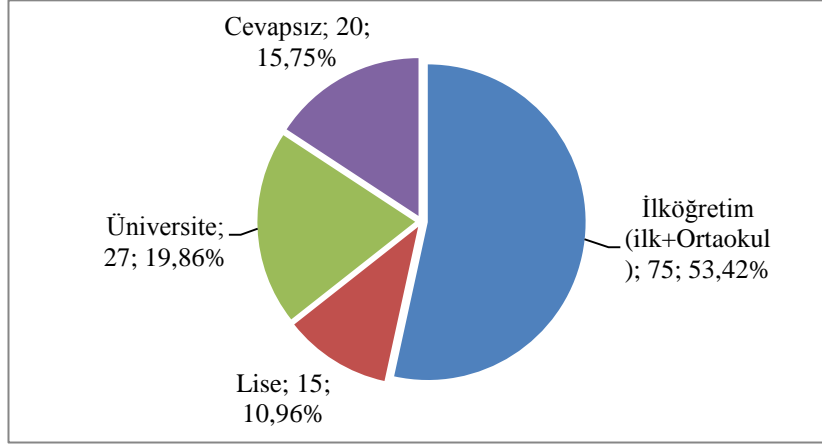
1.3. Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Eğitim Bilgileri

Boşanma nedenleriyle ilgili bürolara başvuruda bulunan kadınlar eğitim durumlarına göre de incelenmiştir.

⁷ Boşanma Nedenleri Araştırmasına göre de, boşanmış kişilerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında çoğunluğunun (%43) 26-35 yaş grubunda yer aldığı, bunu %34 ile 36-45 yaş grubu izlemektedir. Bkz. *Boşanma Nedenleri Araştırması*, s. 30-31.

⁸ Bkz. *Boşanma Nedenleri Araştırması*, s. 33-34; <http://www.tuik.gov.tr/HaberBultenleri>, (28.02.2014).

Grafik 3: Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Eğitim Dağılımı

Grafikten anlaşılacağı üzere başvuran kadınların %53.42'sinin ilköğretim (ilkokul+ortaokul), %19.86'sının üniversite, %10.96'sının da lise mezunu olduğu görülmektedir. %15.75'inin ise eğitim bilgisine ulaşamamıştır. Bunun nedeni ise karteklerdeki ilgili alanın boş bırakılmasıdır.

Boşanma ile ilgili araştırmalarda, boşananların eğitim seviyelerinin yüksek olduğu görülmektedir.⁹ Bürolara gelen sorularda da bu durum söz konusudur. Genel içinde bürolara başvuranların %6.26'sını üniversite mezunları oluşturmakta iken, burada oranın %19.89'a çıkması, eğitim seviyelerindeki yükselmenin boşanmaları artırdığı sonucuna götürmektedir. Nitekim 2009 Boşanma Nedenleri Araştırması'na göre de¹⁰ *eğitim* ve *ekonomik seviye* yükseldikçe *boşanma oranı* ve *hızının* arttığı şeklinde bir sonucun bulunması bizim bu sonucumuzu desteklemektedir.¹¹

1.4. Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Meslek Bilgileri

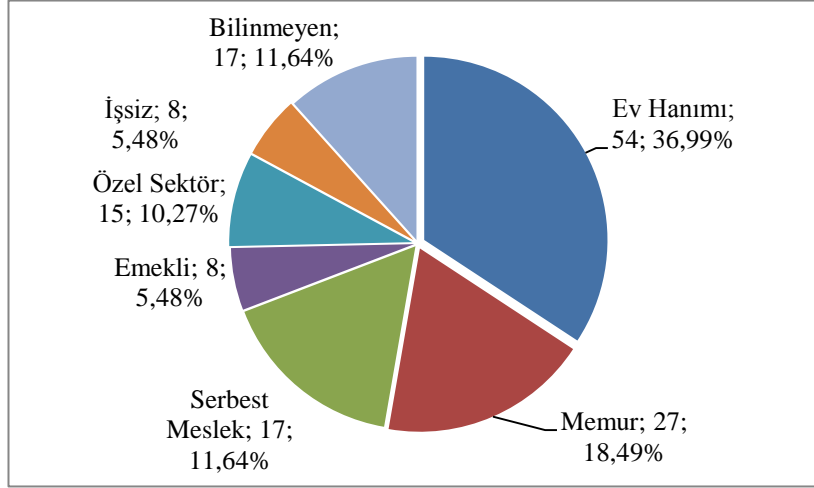
⁹ Türkiye genelinde boşanan çiftler arasında eğitim düzeyleri lisans/üniversite düzeyinde olanların oranının diğer eğitim düzeylerindeki bireylere göre yüksek olduğu (Kadınların %17'si Erkeklerin %15'i) görülmektedir. Bkz. *Boşanma Nedenleri Araştırması*, s. 29. Ayrıca bkz. Esra Simav Oruç, "Erzurum ve Bursa Müftülüklerine 2005-2008 Yılları Arasında Gelen Sorular Işığında Kadınların Boşanma Talebinin Nedenleri", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (UÜİFD)*, Bursa 2009, c. 18, S. 2, s. 304.

¹⁰ *Boşanma Nedenleri Araştırması*, BAAK, 2009, ss. 99-102.

¹¹ 2005-2011 yılları arasında Aile ve dini Rehberlik Bürolarına başvuranların eğitim durumlarına göre dağılımı şöyledir: İlköğretim %45.1, Lise %27, Üniversite %6.2'dir. Genel başvuru içinde Üniversite mezunlarının oranı %6.2 iken, boşanma nedenleri ile ilgili sorularda ise bu oran 19.8'e yükselmiştir. Yaklaşık %14'lük bir artış görülmektedir. Buna göre eğitim seviyesi yükseldikçe boşanmaların arttığı kanaatine varabiliriz.

Bu çalışmada boşanma nedenleriyle ilgili bürolara başvuruda bulunan kadınlar meslek durumlarına göre de incelenmiştir.

Grafik 4: Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Meslek Dağılımı

Yukarıdaki verilere bakıldığı zaman boşanma nedenleriyle ilgili başvuranların %36.99'unun ev hanımı, % 18.49'unun memur, %11.44'ünün serbest meslek, %5.48'inin emekli ve %10.27'sinin de özel sektörde çalıştığı ve %5.48'inin işsiz olduğu saptanmıştır. Bunun yanında, incelenen sorularda başvuranların %11.64'ünün ise meslekleri hakkında bilgi bulunmamaktadır. Elde edilen bu verilere göre, her meslek grubu kişilerde boşanmaların olduğu/olabileceği görülmektedir.

Sonuçlarda dikkat çeken husus, bürolara başvuruda bulunan memurların oranı genel içinde %9.20 iken burada %18.49'a yükselmesi olmuştur. Yine özel sektörde çalışan kişilerin genel başvurular içindeki oranı %5.25'den %10.27'ye yükselmesi üzerinde durulması gereken bir sonuçtur. Elde edilen veriler, boşanmalarda ekonomik özgürlüğün önemli bir etken olduğu sonucuna götürmektedir.

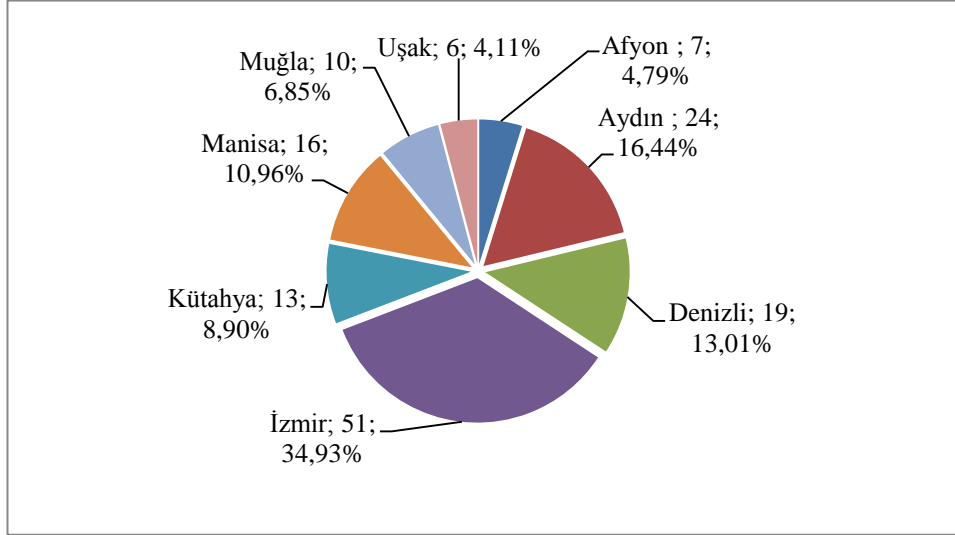
Türkiye'de 2001-2010 dönemine ait işsiz sayısı ile boşanma sayıları incelendiğinde ortaya çarpıcı bir sonuç çıkmıştır. Yapılan araştırmada işsizliğin boşanmalardaki etkisinin sadece %1'de kalmasına rağmen, maddi imkanları artan çiftler arasında boşanma sayısının yükselmesi ¹² dikkat çekmekte ve sonucumuzu desteklemektedir.

1.5. Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Şehir Bilgileri

¹² Ali Rıza Sandalcılar, "İşsizlik Boşanmayı Etkiliyor mu?", *Ege Akademik Bakış*, Yıl 2012, c. 12, S. 2, ss. 33-39.

Kadınların boşanma nedenleriyle ilgili gelen soruların illere göre de dağılımı yapılmıştır. Buna göre bürolara başvuranların dağılımı aşağıdadır.

Grafik 5: Boşanma Nedenleriyle İlgili Başvuran Kadınların Şehir Dağılımı

Yukarıdaki verilere göre, boşanma nedenlerine göre en çok soru gelen üç il %34.93'le İzmir, %16.44'le Aydın ve %13.01'le Denizli'dir. Bunları %10.96 ile Manisa ve %8.90 oranıyla Kütahya takip etmektedir. Bu sayıların oluşmasında büroların açılış tarihlerinin etkisi olmakla birlikte¹³ illerin boşanma sayılarının da etkisi büyüktür. Zira illerin boşanma oranları ile bürolara gelen soru sayıları doğru orantılıdır.¹⁴

Hem köklü bir gelenekten hem de onu İslam'la buluşturan deneyimlerden beslenmekte olan ülkemiz ailesi dünyadaki gelişmelere benzer olarak ciddi sorunlar yaşamaktadır. Modernleşmenin etkisi doğrultusunda evlenmelerin azaldığı, boşanmaların arttığı, evlenme yaşının yükseldiği bir toplumsal yapıya doğru hızla ilerlemektedir. Bu nedenler ailemizi ciddi şekilde tehdit etmektedir. Diğer taraftan her geçen gün biraz daha kendisini hissettiren dini, manevi ve ahlaki hassasiyetin zayıflamasıyla aile içi şiddet, aile içi iletişimsizlik, aldatma, manevi değerlerin azalması, genç-ebeveyn ilişkilerinde uçurum, huzursuzluk ve bunların beraberinde getirdiği ruhsal

¹³İzmir 2003 yılında açılan ilk 6 bürodan biridir. Aydın, Denizli, Muğla 2007 yılında, Kütahya ve Manisa 2008 yılında, Afyon ve Uşak ise 2010 yılında açılmıştır.

¹⁴ İzmir Binde 2.46 ile ülkemizde boşanmalarda ilk sıradadır. Bunu binde 2.04 ile Aydın takip etmektedir. Ege Bölgesinde bulunan illerin boşanma oranları için bkz. <http://www.tuik.gov.tr/HaberBultenleri>. (01.03.2014).

problemlerde de artış göstermektedir.¹⁵ Bu nedenle toplumun temeli ve çekirdeği olarak kabul edilen ailenin değerlerindeki zayıflama, geçmişe nazaran daha belirgin hale gelmiştir. Bütün bunlar, aile kurumunun sorun çözme yeteneğini her geçen gün kaybetmekte olduğuna ve bireylerin kimlik bunalımının, yalnızlaşma ve yoksullaşmanın, çatışma ve kavga kültürünün nesnesi haline geldiğine işaret etmektedir.

Türk toplumunda, aile bütünlüğünün korunması ve huzurun sağlanmasında dinin ayrı bir rolü vardır.¹⁶ Çünkü aile ve ailenin korunmasına ilişkin dini mesajlar, İslam dininin en önemli öğretileri arasında yer almaktadır. İslam dini aile konusunda bilgiye dayalı, sosyal muhtevalı ve ahlak merkezli bir dindarlık modelinin temel referanslarını Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin örnek uygulamalarında göstermiştir. Her çağda inanırınca yeniden sorgulanması gereken bu öğretilerin nihai hedefi, insanlığın ortak huzurunu temin etmektir.¹⁷

2. Boşanma Nedenleri

Evlilikler mutlu ve huzurlu bir yaşam için yapılırken, her evlilik mutlu bir şekilde yürümeyebilir. Aile içinde yaşanan ve eşler arasında huzursuzluğa sebep olan, bu problemler giderilmezse evliliğin bitmesi gündeme gelir. Boşanma kararı, bazen birlikte alınır. Ancak çoğu kez eşlerden birinin tek taraflı karar vermesiyle de boşanma işlemleri başlatılabilir.

Bir insanın önemli bir gerekçesi olmadan yuvasını dağıtması ve çocuklarını zor durumda bırakması düşünülemez. Ancak kişiyi boşanmaya iten birtakım faktörlerin bulunduğu da bir gerçektir. Gerek boşanmış gerekse boşanma aşamasında Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına başvuran kadınların boşanma nedenlerindeki asıl sebepler dikkate alınarak sorular analiz edilmiş ve evliliğin sona ermesine neden olan faktörler aşağıdaki gibi sıralanmıştır. (Bkz. Tablo 1). Böylece, mahkeme kayıtlarında yaklaşık %95'i "şiddetli geçimsizlik" olarak kayıtlara geçen boşanmaların arkasında yer alan çeşitli nedenler ortaya çıkarılmış olacaktır.

¹⁵ Necdet Subaşı, "Toplumsal Değişme, Aile ve Yeni Risk Alanları" (Bildiri), *Çağımızda Sosyal Değişme ve İslam Sempozyumu*, Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), 24-26 Mayıs 2002, Ankara s. 4. <http://necdetsubasi.com/bildiriler/11-toplumsal-degisme-aile-ve-yeni-risk-alanlari>, (26.03.2013).

¹⁶ Recep Kaymakcan, Dini Danışma ve Rehberlik Alanı olarak Aile İrşat ve Rehberlik Büroları, s. 3, www.ilitamport.sakarya.edu.tr. (23.03.2013).

¹⁷ Nurşen Güney, "Aile Büroları" (Bildiri), *IV. Din Şurası, III. Komisyon Tebliğleri*, Ankara 2009, s. 1.

Tablo 1: Boşanma İsteğinde Bulunan Kadınların Boşanma Taleplerinin Nedenlerine Göre Dağılımı

KONULAR	SAYI	%
Aldatma	31	21.92
Şiddet	17	12.33
Erkeğin olumsuz davranışı	34	24.66
Maddi problemler	5	4.11
Sevgi noksanlığı	12	8.90
Cinsel problemler	16	11.64
Eşlerin birbirinin yaşam şekillerine karışması	14	10.27
Ailedeki diğer fertlerin olumsuz etkileri	9	6.16
Toplam	137	100.00

Tablodaki verilere göre, kadınların boşanma nedenleri arasında ilk sırada %24.66 ile “erkeğin olumsuz davranışı”nın yer aldığı görülmektedir. Bunu %21.92’le “Aldatma” %12.33’le “şiddet” ve %11.64’le de “cinsel problem ve hastalık” nedenleri takip etmektedir.

Buna göre boşanmalardaki en önemli etken erkeğin olumsuz davranışı ve aldatma olarak karşımıza çıkmaktadır. B rulara müracaatta bulunanların %94’ünün bayan olması boşanma nedenleri arasında “erkeğin olumsuz davranışı”nı ilk sıraya yükseltmiştir, diyebiliriz. Maddi problemlerin ise %4.11’lik bir oranla, boşanmayı düşündürecek kadar g cl  bir etken olmadığı açıkça görülmektedir.

Ancak, sosyal olaylar tek bir nedene indirgenerek açıklanamaz. Kişilerin boşanma taleplerinde yukarıda ifade edilen faktörler tek başına etkili değıldir. Nitekim incelenen kayıtlarda birkaç neden bir arada bulunmaktadır. Bunlar gruplandırma yapılırken ağırlıklı olarak ifade edilen nedenler dikkate alınmıştır. Gruplandırılan boşanma nedenleri soru yoğunluğuna göre aşağıda değıerlendirilecektir.

2.1. Erkeğin Olumsuz Davranışı

İncelenen dokümanlarda erkeğin olumsuz karakteri evliliğe en çok zarar veren özelliklerden biri olarak görülmektedir. Olumsuz karakterler olarak içki, kumar ve her türlü zararlı alışkanlıklar yanında, kıskançlık ve ilgisizlik de sayılabilir. Erkeğin içki, kumar gibi kötü alışkanlıkları aile birliğine ciddi şekilde zarar vermektedir. Yargıtay'ın TMK'nın 166. Maddesine¹⁸ dayanarak verdiği karara göre, erkeğin ortak hayatı çekilmez hale getirecek derecede abartılı şekilde kıskançlık göstermesi, evini sarsacak derecede sürekli alkol kullanması ve eve geç kalması boşanma sebebi olarak değerlendirilmiştir.¹⁹

İçki, kumar ve her türlü zararlı alışkanlıklar, tüm olumsuzlukları beraberinde getirmekle birlikte kişinin ailesine karşı maddi ve manevi sorumlulukları yerine getirmesine de engel olmaktadır. Bu sebeple evlilikler çekilmez hale gelmektedir. Bununla ilgili bürolara gelen soru örnekleri bir hayli fazladır:

“Biraz önce boşanma davamız sonuçlandı, hiçbir yere uğramadan buraya geldim. Her gece içen bir kocam vardı. Bu pisliği yetmezmiş gibi bir de bana şiddet uyguluyordu. Dünyada cehennemi yaşadım sanki. 5 yıllık evliliğimizi bugün noktadık, ama boşlukta kaldım. Bana biraz teselli verir misiniz?”²⁰

Erkeğin eşine ve çocuklarına karşı ilgisizliği, eşi üzerinde baskı kurarak aşırı şekilde kıskançlığı eşler arası güvensizliğe ve dolayısıyla boşanmalara sebep olmaktadır.

“6 yıllık evliyiz. 2 çocuğumuz var. Eşim gece yarılarında eve gelir. Ne yaptığı belli değil. Yer içer başka kadınlarla birlikte olur. Evde biz var mıyız yok muyuz hiç düşünen birisi değil. Beni bir komşuya göndermez, pazara çıksam “ne yapmaya çıktın” der, evden dışarı çıkmayacaksın, sana başkasının bakmasını istemem der. Bunaldım artık. Babamın evine döndüm. Boşanma davasını da açtım. Ne tavsiye edersiniz?”²¹

¹⁸ Türk Medeni Kanunu'nun ilgili maddesi şöyledir: “Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.” Bkz. O. Gökhan Antalya, *4721 Sayılı Medeni Kanunu*, Beta Yayınları, İstanbul 2000, s. 186.

¹⁹ Bkz. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 2010/17416 Esas 2011/ 17714 Karar, www.turkhukuk sitesi.com/serh.php? =14057, (01.03.2013).

²⁰ AİRB Kişisel Karteks, No: 1937, Kütahya, Ağustos, 2009.

²¹ AİRB Kişisel Karteks, No: 661, İzmir, Mayıs, 2005.

Örneklerde de görüldüğü üzere, erkeğin olumsuz davranışları şeklinde zikredilen özellikler farklı şekillerde ortaya çıkabilmekte ve bu özelliklerin sayısı kişiden kişiye değişebilmektedir. Bazı insanlarda bu özelliklerin sadece biri görülebildiği halde, bazılarında ise ikisi hatta daha fazlası görülebilmektedir. Nitekim örneklerde kötü alışkanlıklar, kıskançlık, ilgisizlik, eşini aldatma ve diğer özellikler tek kişide de olabildiği görülmektedir.

2.2. Aldatma

Boşanma nedenleri arasında en çok soru gelen konulardan biri de eşlerin birbirini aldatmasıdır. Aldatma, evlilikte eşlerin birbirine güvenini yitirmesine ve aile huzurunun bozulmasına neden olan en büyük etkenlerdendir. Eşlerin bir birine ihanet etmesi aynı zamanda boşanmaları artıran hususlardandır.

Ailelerdeki huzursuzluğun ve çözümlerin ana etkenlerinden biri olan aldatma, eşlerin zina ve namus kavramları konusunda beklenen hassasiyeti göstermemelerinin bir sonucudur. Eşlerin aldatması, evlilik bağlarını zayıflatan, hatta ortadan kaldıran bir durumdur. Bu durum, evliliğin en önemli aşamaları olan sevgi, saygı ve güven bağlarını zedeler, sadakati ortadan kaldırır. Bu tür bir yaklaşım evliliğin doğasına da aykırıdır.²² Nitekim bürolara gelen sorular, bu düşüncelerimizi destekleyen önemli örneklerdir. Aile içi problemler, eşlerin birbirine karşı yerine getirmesi gereken görevleri aksatması, farklı zevkleri yaşama hırsı, ahiret inancının zayıflığı, istediğini sınırsızca yaşama isteği aldatmanın önemli sebepleri arasında sayılabilir. Bürolara gelen sorularda bu sebepler ortaya çıkmaktadır.

“14 yıllık evli bir bayanım. Bu süre zarfında çok zor günler geçirdik. Ancak eşim 2 sene önce dünyada farklı zevkleri de yaşamak lazım diyerek başka bir hanımla yaşamaya başladı. Ben boşanmak istiyorum ama o bunu istemiyor, ancak bir şartla boşanmayı kabul ederim, benden boşandıktan sonra başkasıyla evlenmeyeceksin’ diyor. Gidecek yerim de yok ne yapayım?”²³

---

²² Kemal Çakmaklı, “Eşlerin Birbirini Aldatması” *Bizim Dünyamız, Sorunlu Aileler*, BAAK Yayınları, Yayın No: 47, Ankara 1997, s. 26. http://www.aile.gov.tr/files/kutuphane_20_Sorunlu_Aileler.pdf. (24.02.2013).

²³ AİRB Kişisel Karteks, No: 2345, Muğla, Eylül, 2011.

“Hanımımın ilgisizliği nedeniyle işyerindeki bir arkadaşıyla birlikte oluyorum, ama kimse bilmiyordu. Ancak geçenlerde eşimin haberi olmuş, boşanacağını söyledi ve evi terk etti. Ne yapabilirim?”²⁴

Eşlerden birinin, evlilik birliğine ihanet etmesi ve eşini başka biriyle aldatması boşanmaları hızlandırmaktadır. Ancak ihanet edenin kadın olması ile erkek olması arasında sonuçları itibariyle önemli bazı farklılıklar vardır. Kadın, eşine olan ihanetini kimseye söyleyemezken erkeğin yaptıkları gerek aile büyükleri gerek toplum tarafından hoş görülebilmektedir. Kadın da çoğu zaman bu durumu, ekonomik veya farklı problemler nedeniyle sineye çekebilmektedir.

“Kocamın dini bilgisi var ama harama bakmaktan ve gitmekten vazgeçmiyor. Ben de boşanmak istiyorum ama gidecek yerim de yok ne yapmalıyım, katlanmalı mıyım?”²⁵

Boşanmaların başta gelen sebepleri arasında yer alan, ailelerdeki huzursuzluğun ve çözümlerin ana etkenlerinden biri olan aldatma, eşlerin zina ve namus kavramları konusunda beklenen hassasiyeti göstermemelerinin bir sonucudur. Eşlerin aldatması, evlilik bağlarını zayıflatan, hatta ortadan kaldıran bir problemdir. Bu durum, evliliğin temel taşları olan sevgi, saygı ve güven bağlarını zedeler, sadakati ortadan kaldırır. Bu tür bir yaklaşım, evliliğin doğasına da aykırıdır.²⁶

Evlilik, akde dayalı, karşılıklı dayanışmayla kurulmuş, içtimai onaylamayla hayata geçirilmiş önemli bir kurumdur. Evlilikte mutlu olmak için öncelikli unsur, güven ve sadakattir. Sadakatsizlik, eşler kadar çocukları da etkiler. Bu durumun olumsuz sonuçları anne-baba ile akrabalara hatta topluma bile yayılabilir. Oysa İslam’da evlilik dışı tüm ilişkiler yasaklanmış, özellikle zina büyük günahlardan sayılmış, buna başvuranlar ağır ifadelerle kınanmış, bu yanlışa ağır cezai müeyyideler getirilmiştir.²⁷Şunu da vurgulamak gerekir ki, toplumsal algılarda erkeğin zina yapması bazen normal kabul edilmektedir. “Erkektir yapar ama döneceği yer yine evidir” düşüncesi ve söylemi, hem çok çirkindir hem de kesinlikle İslam’la bağdaşmaz. Ailede, sadakat sadece kadından beklenmemeli, erkek de hanımına karşı sadakat duygusu içinde olması gerekmektedir.

²⁴ AİRB Kişisel Karteks, No: 507, Denizli, Temmuz, 2009.

²⁵ AİRB Kişisel Karteks, No: 842, İzmir, Haziran, 2007.

²⁶ Çakmaklı, “Eşlerin Birbirini Aldatması” s. 26.

²⁷ Furkan 25/65; İsrâ17/31; En’am 6/151.

2.3. Şiddet

Şiddet, farklı bilimsel disiplinlerin ilgi alanlarında yer alan ve bu özelliğiyle farklı anlamsal çerçevelere sahip olan bir kavramdır. İnsan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunu olan şiddeti, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda, maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlamaktadır.²⁸

Aile içi şiddet üzerine Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün 2009 yılında Türkiye genelinde yaptığı *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları* araştırmasına göre, bütün utangaçlığa ve gizliliğe rağmen, aile içi şiddet yaygın bir olaydır. Fiziksel şiddete, ailelerin % 34'ünde, sözlü şiddete ise % 53'ünde rastlanmaktadır. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı da % 46'dır.²⁹ Buna göre şiddetin sıklığından çok, varlığının önem taşıdığı görülmektedir. Aile büyüdükçe şiddet artmaktadır. Özellikle kayınvalide ile anlaşmazlıklardan doğan sorunlar geleneksel gelin-kaynana ikilemini yaratırken, eşler arasında da çatışmaya yol açmaktadır. Hamilelik döneminde bile fiziksel ve sözlü şiddetin sürdüğü, sıklığının da azalmadığı anlaşılmaktadır.³⁰

Şiddet denildiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddettir. Oysaki şiddetin duygusal, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik olmak üzere pek çok türü vardır.³¹ Sözlü ve duygusal şiddet, küfür vb. sözlerle ya da baskı içeren sözlerle uygulanan zorlama, jest ve mimiklerle aşağılama vb. şekillerde kendini göstermektedir.³² Aile bürolarına başvurularda sadece fiziksel şiddet dile getirilmiş olsa bile, sözlü ve duygusal şiddetin yaşandığı da ifadelerden anlaşılmaktadır.

---

²⁸ World Health Organization, World Report on Violence and Health: Summary, Geneva 2002, s. 2.

²⁹ *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Araştırması*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, BAAK Yayınları, Ankara, s. 48.

³⁰ Ünal Ayrancı vd., “Hamilelikte Aile İçi Şiddet, Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 3, 2002, s. 78.

³¹ Adnan Gümüş, “Şiddetin Nedenleri”, *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*, Ankara, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2000, s. 49-52.

³² Hafsa Fidan, *Değişen Dünyada Kadın*, DİB Yayınları, Ankara 2008, s. 40.

“Eşim her şeyi bahane ederek sorun çıkartıyor ve bana şiddet uyguluyor. Zaten suratı da hiç gülmüyor. Sürekli korku halinde yaşıyorum. Avukata boşanma vekaletimi verdim. Şimdi çok korkuyorum ne yapacağım. Bana bir yol gösterin.”³³

Kadını boşanmaya götüren ve boşanmayı istemesine neden olan faktörler arasında “şiddet görmesi” önemli bir etkidir. Ne var ki, aile içi şiddetin eğitilmiş olarak görülen ailelerde de yaşanabildiği unutulmamalıdır.

Çocukların şiddeti ailede görmesi ve öğrenmesi, geleceklerini bu şekilde kurgulamalarına neden olabilir. Çünkü ailede yetişkinlerin herhangi bir anlaşmazlık ve çatışma durumlarında nasıl davrandıkları, özellikle çocuklar açısından son derece önemlidir.³⁴ Çocuklar ve gençler, yetişkinlerin çatışmalarını nasıl çözmeye çalıştıklarını gözlemleyerek kendi geleceklerine ait model davranma biçimlerini oluşturabilirler.³⁵ Bu anlamda şiddet, aileler tarafından geleceğe taşınarak kuşaklar boyu devam ettirilen bir davranma biçimi olmaktadır, diyebiliriz.

Sorular içinde dikkat çeken bir husus daha var ki, o da bazı ailelerde şiddetin dinsel temele oturtulduğu ve erkeklerin kadına karşı şiddet uygulamasını, Allah’ın kendilerine vermiş olduğu bir hak olarak görmeleridir. Bu durum şiddetin hem varlığında hem de sürdürülmesinde önemli bir etken olabilmektedir.

“Kocama elimden geldiği kadar hizmet ediyorum. Bir dediğini iki etmiyorum. Ancak ufak bir kusurumu görse eli havada. Ne yapacağımı bilmiyorum. Bazen sinirlendiğim zaman “Ahirette hakkımı alacağım” diye söylüyorum. O da “dinimiz bana dövme hakkını vermiştir” diyor. Evimi terk edip gitmeyi bile düşünüyorum. Dayaktan iyice bıktım. Gerçekten dinimiz böyle emretmiş mi? Boşansam günah mı?”³⁶

Ne yazık ki, dayak hususunda kendilerini bu şekilde savunan erkeklerde mevcuttur. Günümüz toplumlarında kadına yönelik şiddet eğilimleri, her türlü eğitim faaliyetine ve yasal önlemlere rağmen varlığını sürdürmektedir. Her halükarda çözümünün çok zor ve çok yönlü bir sorun olduğu ortadadır. Bu sorunu tümüyle ortadan kaldırmak ideal bir hedef olmakla birlikte, bu hedefe ulaşabilmek de kolay

³³ AİRB Kişisel Karteks, No: 672, Aydın, Şubat, 2009.

³⁴ Aysel Yıldırım, *Sıradan Şiddet: Kadına Ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, Boyut Yayınları, İstanbul, s. 26.

³⁵ İrfan Çayboylu, *Ailede Çocuk Eğitimi*, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (ASAGEM, Yayın No:124), Ankara 2004, s. 193.

³⁶ AİRB Kişisel Karteks, No: 2208, Manisa, Ocak, 2011.

gözükmemektedir.³⁷ Ancak en etkili çözüm yolunun, insanların beşer ilişkilerini tanzim eden dini ve ahlaki öğretileri, bilinç düzeyinde kavrayıp benimsemiş, yaptığı her davranışın hesabını yüce bir kudrete vereceği mesuliyetini taşıyan vicdanlı bireyler yetiştirmekten geçmektedir, diyebiliriz.

2.4. Eşlerin Birbirinin Yaşam Şekillerine Karışması

Eşler arası uyum, mutlu bir evlilik için önemli faktörlerden birisidir. Eşler arası ortak duygu, düşünce birliğine sahiplik ne kadar yüksekse kişilerin evliliği de o ölçüde sağlam olur. Bu ortak hususlardan biri de aile bireylerinin dine, dini davranma biçimine bakış açısı ve kabullenme dereceleridir. Özellikle aile kurarken kişilerin dini hassasiyetlerinin aynı düzeyde veya benzer şekilde olmasına dikkat etmek faydalı olacaktır.

Günümüzde birçok ailede dini hassasiyetlere gereken saygının gösterilmediği görülmekte, bu aile içi kavga ve huzursuzluklara sebep olabilmektedir. Nitekim dindar eşler, dindar olmayan eşlerinden ibadetlerini yapmalarını isterken, dini hassasiyeti zayıf olan eşler ibadet, özellikle de tesettür konusunda hanımlarına problem çıkarabilmektedir. Dini inançlara veya dini yaşam şekline karışma bazen boşanma ile sonuçlanabilmektedir.

“Eşim dini hassasiyeti olan bir insandır. 2 çocuğumuz var. Cuma namazlarına gider, ben de namazlarımı kılıyorum. Eşim evde arada sırada kimseye göstermeden, taşkınlık yapmadan içki içer. Ben de gözümün önünde olsun da evde olsun diye ses çıkartmıyorum. Ne var ki geçen gün yaptığı teklif beni alt üst etti. Kendisine masada eşlik etmemi istedi. Kendisiyle içmezsem başka kadınlarla içerim diye tehdit ediyor. Başımın açık ve makyajlı gezmemi istiyor. Ben nasıl olurda Allah’ın emrine karşı gelebilirim. Ne yapacağımı şaşırđım. Bunların haram olduğunu biliyorum. Seccadenin başına gidip gidip ağlıyorum. Artık boşanmak istiyorum, ne tavsiye edersiniz?”³⁸

Örnekte de görüleceği gibi, eşlerin ortak paydalarındaki farklılıkların artması aile içi huzurun kaybolmasına sebep olabilmektedir. Bazen erkekler hanımların ibadet

---

³⁷ Osman Güner, “İslam Düşüncesinde Kadına Yönelik Şiddet Söylemine Bir Bakış”, 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (OMÜİFD) S. 23, Samsun 2007, s. 61.

³⁸ AİRB Kişisel Karteks, No: 1916, Kütahya, Temmuz, 2009.

ettiğini, Allah'ın haramlarından sakındığını bildikleri halde, içki sofrasında kendisine eşlik etmesini ve hatta içki içmesini istemektedir. Günümüzde bu gibi taleplerin gittikçe arttığı bürolara gelen diğer sorulardan da anlaşılmaktadır. Bu farklılaşmaya etki eden faktörlerin başında sosyo-kültürel değişimler gelmektedir, diyebiliriz. Toplumda içki içilen yerlerin yaygınlaşması, bu gibi mekanlarda hanımların erkeğe eşlik etmeleri zihinde “içki ve kadının” birlikte düşünülmesine, içselleştirilmesine ve dolayısıyla böyle bir algının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Değişen bu algı ve düşünce tarzı, erkeğin evinde ibadet eden hanımını da bu çerçevede görmesine ve hatta hanımın yaşayacağı bütün gerginliğe rağmen kendisiyle içki içmesine kadar gidebilmektedir. Kadının itirazları ise, hem ailenin devamı hem de bir başka kadın tehdidiyle anlamsızlaştırılmaktadır.

2.5. Cinsel Problemler

Evlilik birliğinin devam ettirilmesini zorlaştırıcı nitelikteki hastalık ve kusurlar TMK'ya göre boşanma sebebi sayılmaktadır.³⁹ Cinsellik, insanın ihtiyacı olduğu kadar neslin devamı için de gereklidir. Dini anlamda kadın-erkek ilişkisi “nikah”la meşru zemine taşınmıştır. Evlilikte cinsel ve ruhsal uyum, çiftlerin en çok istediği şey iken, bazen erkek veya kadından kaynaklanan cinsel problemler evlilikleri bitirebilmektedir. Erkeklerde bulunan iktidarsızlık gibi cinsi münasebete engel bir hastalık ve kusur bulunduğu kadın boşanma talebinde bulunabilmektedir.

“2 yıllık evli olmamıza rağmen şu ana kadar aile hayatımız olmadı. Her gün aramızda problem çıkıyor. Aramızda sevgi saygı da kalmadı. Bu duruma tahammül edecek halim kalmadı. Ruhsal yönden de bozulmaya başladım. Artık boşanmam gerektiği kanaatine vardım. Böyle bir durumda boşanmak günah mı?”⁴⁰

Aile ile her iki cinsi bir araya getirmenin temelinde insanın hayata bağlanma, geleceğe umutla bakma ihtiyacı bulunmaktadır. Esas itibariyle bu durum biyo-sosyal bir güdüye işaret etmektedir. İnsanın bu güdünün gereği olarak çoğalıp neslini devam ettirmeyi istemesinde kadın ve erkek tüm fertler için hayatın temelini oluşturur.

³⁹ TMK'ya göre evlilik birliğini temelden sarsan nedenler açıkça belirtilmemiş ancak, Yargıtay'ın aile içi yaşanan cinsel problemler nedeniyle verdiği kararlardan hareketle şöyle söylenebilir: “Cinsel ilişki, evlilik birliğinin devamının temel unsurlarındandır. Hangi nedenle olursa olsun, cinsel doyum ve uyumun sağlanamaması evlilik birliğinin temelden sarsılmasına neden olur. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.1997/2-1 K.1997/264 İçtihat, www.turkhukuk sitesi.com/serh.php?, (01.03.2013).

⁴⁰ AİRB Kişisel Karteks, No: 764, İzmir, Eylül, 2006.

Cinsellik belirtilen amaçlara ulaşmayı sağlarken, aynı zamanda insanın hem kendi bekasını garanti altına almakta hem de beşeri tekâmüle katkıda bulunmaktadır.⁴¹ Buradan hareketle sağlıklı bir cinsellik, eşler arasındaki sevgi ve güvenin ifadesidir.

Aile hayatında yaşanan problemlerden kadınlar ciddi anlamda etkilendikleri gibi, tedavi ve çözüm için de kadınların erkeklerden daha çok gayret ettikleri görülmektedir. Erkeklerin ise genellikle konuya gereken hassasiyeti göstermedikleri ve “benim bir şeyim yok” diyerek doktora gitmeyi reddettikleri görülmektedir. Burada erkeğin sorunun merkezi olarak kendini kabul etmemesinin ve çözümlerin genelde kadınların işi olduğu şeklindeki öğrenilmiş kalıp rollerin etkili olduğu söylenebilir.⁴²

2.6. Sevgi Eksikliği

Eşler arasındaki bir diğer boşanma sebebi de eşlerin birbirine karşı sevgilerinin azalmasıdır. Oysa iki farklı karakterdeki insanı karı-koca, anne-baba yapan en kutsal duygu sevgidir. Sevgi iletişiminin bittiği yerde aileden eser kalmaz.⁴³ Kısaca karşılıklı sevginin tükendiği yerde aileler de tükenmektedir.

“7 yıllık evliyiz. 2 çocuğumuz var, ama içimde eşime karşı zerre kadar sevgi kalmadı. Hatta bana öyle itici gelmeye başladı ki, görmek bile istemiyorum. Şöyle düşünüyorum da kocamın bana karşı olumsuz bir davranışı da yok. Sevmeye çalışıyorum, ama olmuyor. Ben de anlayamadım. Ancak sevmediğin bir kişiyle bir ömür nasıl geçirebilirim. Bu yüzden boşanmak istiyorum. Siz ne tavsiye edersiniz?”⁴⁴

Yukarıda örnek olarak verilen soruda, evlilikte sevgiyi sadece eşinin maddi ihtiyaçlarını gidermek olarak algılayan ve eşine duygusal manada gerekli alakayı göstermeyen eşlerin, aile içi huzursuzluklara sebep olduğu görülmektedir. Önemli olan eşler arasındaki saygı, sevgi, güven ve anlayıştır. Bu olgulara sahip bir yuva, sağlam temellere dayanacaktır.

⁴¹ Nevin Meriç, *Fetva Sorularında Değişen Kadın Yaşamı*, Elest Yayınları, İstanbul 2004., s. 124.

⁴² “Yuvayı dişi kuş kurtarıyor. Erkekler ‘ben de bir sorun yok’ diyerek psikolojik destek almaktan kaçmıyorlar”, Yusuf Karaçay, “Evlilik ve Aile Terapisi”, s. 3, <http://makale-288-evlilik-ve-aile-terapisi.html>, (17.11.2013).

⁴³ Vehbi Vakkasoğlu, *Ailede Sevgi İletişimi*, Nesil Yayınları, İstanbul 2007, s. 18.

⁴⁴ AİRB Kişisel Karteks, No: 1008, İzmir, Ağustos, 2007.

2.7. Ailedeki Diğer Fertlerin Olumsuz Etkileri

Aile, karı-koca ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal birim olarak tarif edilse de, ister aynı çatı altında ister farklı mekanlarda yaşıyor olsun, çiftlerin kendi ailelerini oluşturulan yeni çekirdek aileyle birlikte düşünülmelidir. Çünkü ailedeki büyükler ve diğer fertler çekirdek ailedeki karı-koca üzerinde etkilidir. Evlilik birliği kurulduktan sonra eşlerin aileleri ile ilişkiler daha da önem kazanmaktadır.⁴⁵ Toplumda en sık görülen problem, eşlerin aileleriyle sağlıklı ilişkilerin kurulmasında yaşanan zorluklardır. Gelin-kaynana çatışması toplumumuzda bilinen genel evlilik sorunudur. Ailedeki bu huzursuzluklardan dolayı boşanmak isteyen kadınların var olduğu görülmektedir.

“2 yıl önce kayınvalidemi davet ettik. “Soba yakmayın, gelin kaloriferli evde oturun” diye. Ama ne kadar yanlış yaptığımı şimdi anlıyorum. Kayınvalidem geldi gitmedi. Evimde karıştırmadık dolap bırakmadı. Her şeye karışıyor. Çocukları kocamı yanlış etkiliyor. Onlarla olan ilişkilerimin bozulmasına sebep oluyor. Bütün ev düzenim bozuldu. Kocam ise bu duruma seyirci. Hatta bazen annenin desteğinde olmanın konforunu yaşayarak mutlu olduğunu hissediyorum. Sinirlerim bozuldu. İlaç almaya başladım, baktım ki olmayacak babamlara döndüm ve boşanma davasını açtım. Ama yine de huzursuzum ne tavsiye edersiniz?”⁴⁶

Bugün bireysel temeller üzerine oturtulmaya çalışılan modern aile, büyüklerle birlikte bir yaşam tarzına mesafeli durmaktadır. Aynı konutta aile büyükleriyle birlikte oturmak, aile üyelerinin psikolojilerini olumsuz etkilemekte, karşılıklı ilişkilerde yıpranma ve bozulmalara neden olabilmektedir. Evin hanımının, evde oluşturmak istediği kendine özgü düzeni bir türlü oluşturamaması, problemlerin temelinde yer almakta ve aileyi ciddi şekilde etkilemektedir.

Aile büyüklerinin çocuklarıyla birlikte veya yakın oturma isteklerini, sadece geleneksel düzene ait bir düşünce olarak değerlendirmek doğru değildir. Nitekim ülkemizde yapılan bir araştırmada; yaşlıların %11.5'inin yalnız, %17'sinin eşyle, %21.2'sinin de çocuklarıyla birlikte oturduğu tespit edilmiştir. Bu yaşlıların

⁴⁵ Oruç, “Erzurum ve Bursa Müftülüklerine 2005-2008 Yılları Arasında Gelen Sorular Işığında Kadınların Boşanma Talebinin Nedenleri”, s. 304.

⁴⁶ AİRB Kişisel Karteks, No: 1893, Kütahya, Haziran, 2009.

%48,6'sının geçinmek için gelirleri de bulunmaktadır.⁴⁷ Buna göre ekonomik anlamda çocuklarına bağımlı olmayan büyüklerin önemli bir kısmı, psiko-sosyal bir hayatın tezahürü gereği birlikte yaşamayı talep etmektedir, denilebilir.

2.8. Maddi Problemler

Bazen evliliklerin maddi problemler nedeniyle sonlandırılabilirdiği görülmektedir. Ancak eşlerin maddi kaygı ve problemler sebebiyle boşanma oranları %4.11 ile son sırada yer almaktadır. Maddi problem nedeniyle boşanmak isteyen ailelerde asıl nedeni başka problemlerin oluşturduğu görülmekte, maddi sorunların ise dışa yansıyan bir gerekçe olduğu anlaşılmaktadır.

“Eşim bana karşı çok cimri. Hiçbir istediğimi alıvermiyor. Kendisi paramız olmasa bile bir yerlerden borç bulup yapacağını yapıyor. Öyle ki uçan kuşa borcu var. Her gün evde para kavgası yaşıyoruz. Babamın evinde de çok zengin değildik ama huzur vardı. Şimdi o huzuru arıyorum ve boşanmak istiyorum. Siz ne tavsiye edersiniz?”⁴⁸

Sonuç

Boşanma, karı-koca arasındaki evlilik bağının çözülmesi, evliliğin sona ermesi anlamına gelir. Eşlerin kurdukları yuvayı, ölünceye kadar yaşatmaları ve evliliğin ölümle son bulması esastır, ama toplumların hayatında boşanmanın olmadığı hemen hemen hiçbir dönem ve kültür çevresi görülmemiştir. Günümüzde Türk ailesini kuşatan sorun alanlarına bakıldığında, sebepleri ve sonuçları açısından ilk sıralarda boşanma olgusunun yer almaya başladığı müşahede edilmektedir. Her geçen yıl artan bir eğilim gösteren boşanma sayılarında makasın gittikçe açılma eğiliminde olması aile parçalanmalarının önemli bir boyuta ulaştığının delilidir.

Ülkemizde son yıllarda görülen boşanma sayılarındaki artış, müftülüklere bağlı Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarına gelen sorularda da hissedilmektedir. Boşanma ciddi bir olaydır. Eşler kadar, çocuklar üzerinde de yıkımlar meydana getirmektedir. Dolayısıyla ailelerin boşanma sürecine girmeden önce danışma merkezlerine başvurması önemli bir kazanım olacaktır. Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına yapılan

---

⁴⁷ Nevin Şanlier-Suna Baykan, “Yaşlıların Evde Bakımları”, *I. Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu*, 9-11 Mayıs 2011, BAAK, Ankara 2002, s. 338.

⁴⁸ AİRB Kişisel Karteks, No: 2329, Muğla, Mayıs, 2010.

müracaatları ailelerin bu konudaki yardım talepleri olarak değerlendirebilir ve büroların açılma amaçlarına uygun olarak ilerledikleri sonucuna varabiliriz.

Boşanma konusunda gelen sorularda ortaya çıkan önemli bir hususu dile getirmek faydalı olacaktır. Boşanmalarda dikkat çeken ve en sık vurgulanan husus, karı-kocanın daha birbirlerini tanıyamadıklarını ifade etmeleridir. Soruların içinde gördüğümüz “*şu kadar yıl oldu ben daha bu adamı tanıyamamışım*” gibi ifadeler, bu durumu çok açık anlatan örneklerdir. Evlilik öncesi gerçek karakterini gizleyenler, ancak evlendikten sonra birbirlerinin gerçek yüzünü görmekte ve sorunlar bu noktadan sonra başlamaktadır. Nitekim avukat Cengiz Hortoğlu’nun kendisine gelen vakalardan yola çıkarak; “Kadın futbol izlemekten nefret eder, ama nişanlıyken sever gibi görünür. Erkek gezmeyi, eğlenmeyi sevmez ama sever gibi görünür”⁴⁹ şeklindeki ifadeleri ailelerde yaşanan anlaşmazlıkları örneklendirmektedir. Bu vb. durumların eşleri anlaşmazlığa sürükleyen ve aile birliğini sarsıntıya uğratan faktörlerin başında geldiği söylenebilir.

Genel olarak boşanmaların değişik nedenleri olmakla birlikte, günümüz boşanmalarında mahkeme kayıtlarında genel bir tanım olarak sık sık kullanılan “şiddetli geçimsizlik” ifadesi Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorularda detaylandırılmıştır. Böylece boşanmaların özünü oluşturan pek çok sorun ele alınan sorularla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorulardan hareketle kadınların boşanma nedenleri içinde en büyük faktör erkeğin olumsuz davranışlarıdır. Olumsuz davranışlar olarak içki, kumar ve her türlü zararlı alışkanlıklar yanında, kıskançlık ve erkeğin evi ile ilgilenmemesi de sayılabilir. Bunlar aile birliğine büyük zarar vermektedir.

Boşanmaya götüren ikinci önemli neden ise aldatmadır. Adatma beraberinde eşler arası güvenin kaybolmasına, aile içi şiddetin başlamasına, aile içi huzursuzlukların artmasına sebep olmakta ve evliliklerin bitmesine neden olmaktadır.

Eşlerin, evliliği devam ettirmek istememesinin üçüncü sebebi ise fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddettir. Eşlerin boşanmayı istemesinde en düşük faktör ise maddi problemlerdir.

---

⁴⁹ Cengiz Hortoğlu, *Bir Fenomenin Şifreleri*, Truva Yayınları, İstanbul 2011, s. 121.

Boşanma konusunda gerek Başkanlığa gerekse aile bürolarına başvuru sayısının genel dini sorular içinde oldukça yüksek bir orana sahip olması, her şeye rağmen halkın önemli bir kesiminin aile kavramının önemini bilincinde olduğu ve bu bilincin temelinde din olgusunun yer aldığına açıkça işaret ettiği söylenebilir.

Türkiye gibi hızlı bir değişim süreci yaşayan bir ülkede boşanmaya etki eden bu faktörlerin detaylı bir şekilde ele alındığı çalışmaların periyodik aralıklarla gerçekleştirilmesi, boşanmanın nedenlerinin anlaşılabilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Birçok bireysel veya toplumsal olumsuzluklara yol açan potansiyel sorun kaynaklarının, henüz sorun ortaya çıkmadan evvel ele alınması veya mümkünse sorun ortaya çıkmadan çözülmesi takip edilecek en akılcı yol olduğu kanaatindeyiz.

Kaynakça

Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Araştırması, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, BAAK Yayınları, Ankara 2006.

Arın, Canan, “Kadına Yönelik şiddet”, *Cogito Dergisi*, S. 6-7, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Kış-Bahar 1996.

Antalya, O. Gökhan, *4721 Sayılı Medeni Kanunu*, Beta Yayınları, İstanbul 2000.

Aşıkoğlu, Nevzat Yaşar, “Din Hizmetlerinin Sunumunda Alternatif Yöntem: Dini Danışmanlık” *I. Din Hizmetleri Sempozyumu*, 3-4 Kasım 2007, C. 2, DİB Yayınları, Ankara 2008.

Ayrancı, Ünal, vd., “Hamilelikte Aile İçi Şiddet, Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 3, 2002.

Boşanma Nedenleri Araştırması, Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara 2009.

Çakmaklı, Kemal, “Eşlerin Birbirini Aldatması” *Bizim Dünyamız, Sorunlu Aileler*, BAAK Yayınları, Yayın No: 47, Ankara 1997.

Çayboylu, İrfan, *Ailede çocuk eğitimi*, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (ASAGEM, Yayın No:124), Ankara 2004.

DİB 2010 Yılı Aile İrşat ve Rehberlik Büroları Raporu, Ankara 2011.

Döndüren, Hamdi, *Delilleriyle Aile İlmihali*, Altınoluk Yayınları, İstanbul 1995.

Fidan, Hafsa, *Değişen Dünyada Kadın*, DİB Yayınları, Ankara 2008.

Güner, Osman, “İslam Düşüncesinde Kadına Yönelik Şiddet Söylemine Bir Bakış”, *19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (OMÜİFD) S. 23, Samsun 2007.

Gümüş, Adnan, “Şiddetin Nedenleri”, *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*, Ankara, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2000.

Hortoğlu, Cengiz, *Bir Fenomenin Şifreleri*, Truva Yayınları, İstanbul 2011.

Kurt, Abdurrahman, “Dünden Bugüne Türk Ailesi”, *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Ed. Mehmet Zencirkıran, Nova Yayınları, Ankara 2006.

Meriç, Nevin, *Fetva Sorularında Değişen Kadın Yaşamı*, Elest Yayınları, İstanbul 2004.

Oruç, Esra Simav, “Erzurum ve Bursa Müftülüklerine 2005-2008 Yılları Arasında Gelen Sorular Işığında Kadınların Boşanma Talebinin Nedenleri”, *UÜİFD*, Bursa, C. 18, S. 2, 2009.

Sandalcılar, Ali Rıza, “İşsizlik Boşanmayı Etkiliyor mu?”, *Ege Akademik Bakış*, Yıl 2012, C. 12, S. 2.

Türkiye İstatistik Yıllığı, Ankara 2011.

Vakkasoğlu, Vehbi, *Ailede Sevgi İletişimi*, Nesil Yayınları, İstanbul 2007.

World Health Organization, *World report on violence and health: Summary*, Geneva 2002.

Yıldırım, Aysel, *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, Boyut Yayınları, İstanbul 1998.

www.tuik.gov.tr

www.turkhukuk sitesi.com.